

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ТА В СИСТЕМІ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Лектор: Енверов Р.Р.

ЗІЕІТ, 2011

Nestlé

Starbucks

Marlbor

Google

Visa

Microsoft

Citi

SAMSUNG

NOKIA

Транснаціональна (multinational) компанія (корпорація) або ж скорочено ТНК — компанія (корпорація), що володіє виробничими підрозділами в декількох країнах.

За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), транснаціональні корпорації (ТНК) — це «підприємства, що складаються з материнського підприємства та його закордонних філіалів», при цьому ТНК можуть як набувати статусу корпорації, так і не мати цього статусу.

Тенденції розвитку ТНК:

Загальна кількість ТНК на початку 40-х рр. ХХ ст. не перебільшувало 300 од.;

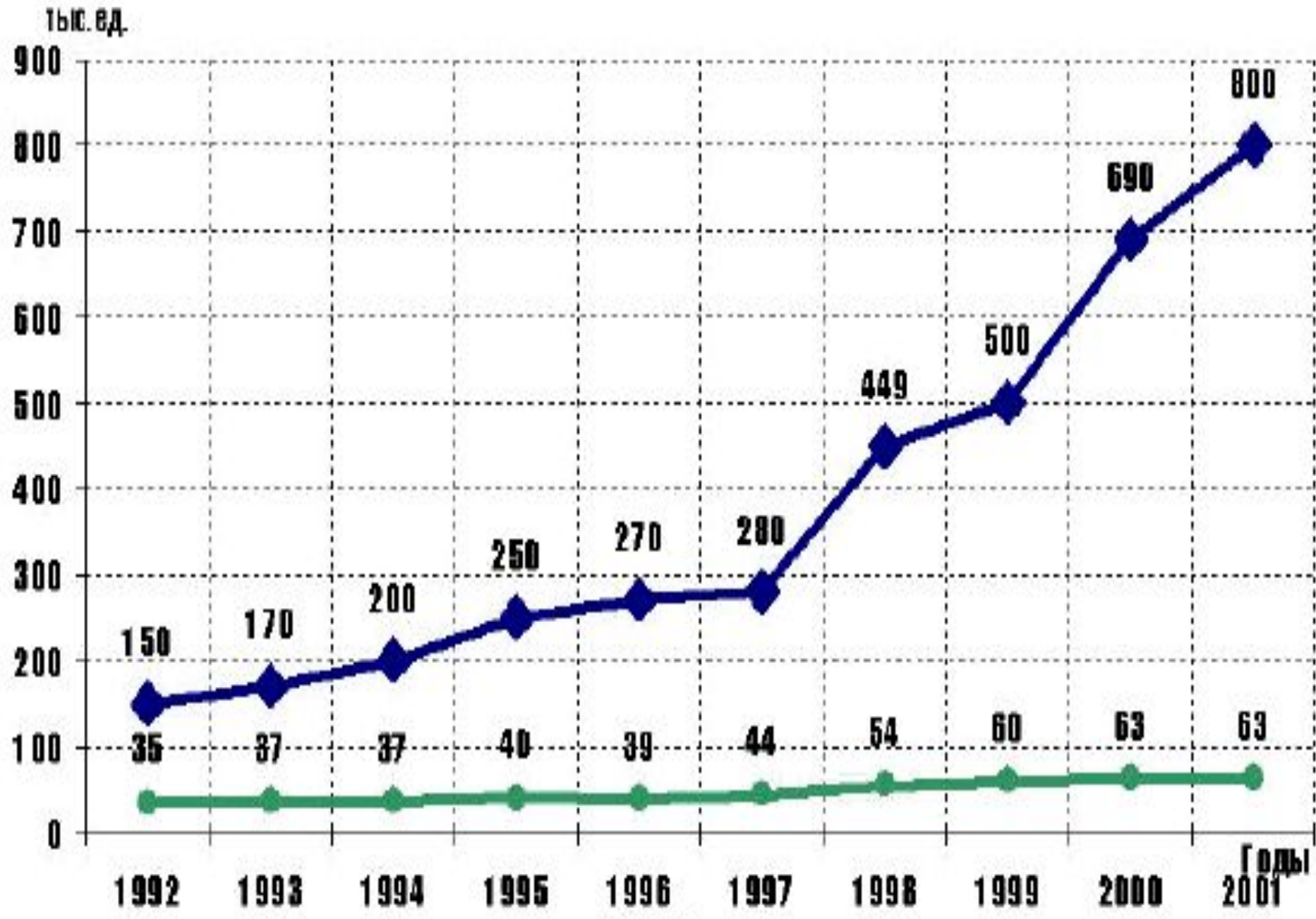
За останні дві декади років їхня кількість збільшилась у 5 разів (в 1970 р. – 7 тис., в 2005-му – 60 тис., в 2007-му – 79 тис. і 790 тис. зарубіжних філій).

ТНК виробили 11% світового ВВП, а загальна кількість їх працівників збільшилася до 82 млн осіб.

Кількість закордонних філій склало 450 тис., обсяг продаж – 9,5 трлн. дол. США. В цілому на підприємствах працює більше 73 млн. працівників, тобто кожний десятий в світі (без с/х);

Із 500 найбільших міжнародних компаній 85 контролюють 70% усіх закордонних інвестицій;

В цілому 500 найбільших компаній світу реалізує 80% всієї виготовленої продукції електроніки та хімпродукції, 95% фармацевтики, 76% продукції машинобудівництва.

◆ Количество зарубежных филиалов

○ Количество ТНН

Для підготовки зарубіжних ринків до своєї продукції ТНК, як відомо, використовують таку послідовність дій:

- експорт товару, що виробляється фірмою в країні походження;
- надання ліцензії зарубіжній компанії для використання процесу чи технології виробництва (контрактні операції: ліцензування і франчайзинг);
- поширення продукції за кордоном через дочірню компанію (спільні підприємства);
- закордонне виробництво (створення за кордоном власного виробничого підрозділу).

В цілому ТНК забезпечують близько 50% світового промислового виробництва. На ТНК припадає більше 70% світової торгівлі, причому 40% цієї торгівлі відбувається усередині ТНК, тобто вони відбуваються не за ринковими цінами, а за так званими трансфертними цінами, які формуються не під тиском ринку, а під довгостроковою політикою материнської корпорації. Дуже великі ТНК мають бюджет, що перевищує бюджет деяких країн. З 100 найбільших економік в світі, 52 — транснаціональні корпорації, інші — держави. ТНК справляють великий вплив в регіонах, оскільки мають значні кошти, вплив на громадськість, політичне лобі. Транснаціональні корпорації відіграють важливу роль в глобалізації.

ТНК мають дуже вагомую роль в світових науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробках (НІОКР). На частку ТНК припадає більше 80% зареєстрованих патентів, при цьому на частку ТНК припадає і близько 80% фінансування НІОКР. ТНК — це не тільки виробничі компанії, такі, як, наприклад, Siemens, але і транснаціональні банки, телекомунікаційні компанії, компанії страховок, аудиторські компанії, інвестиційні і пенсійні фундації.

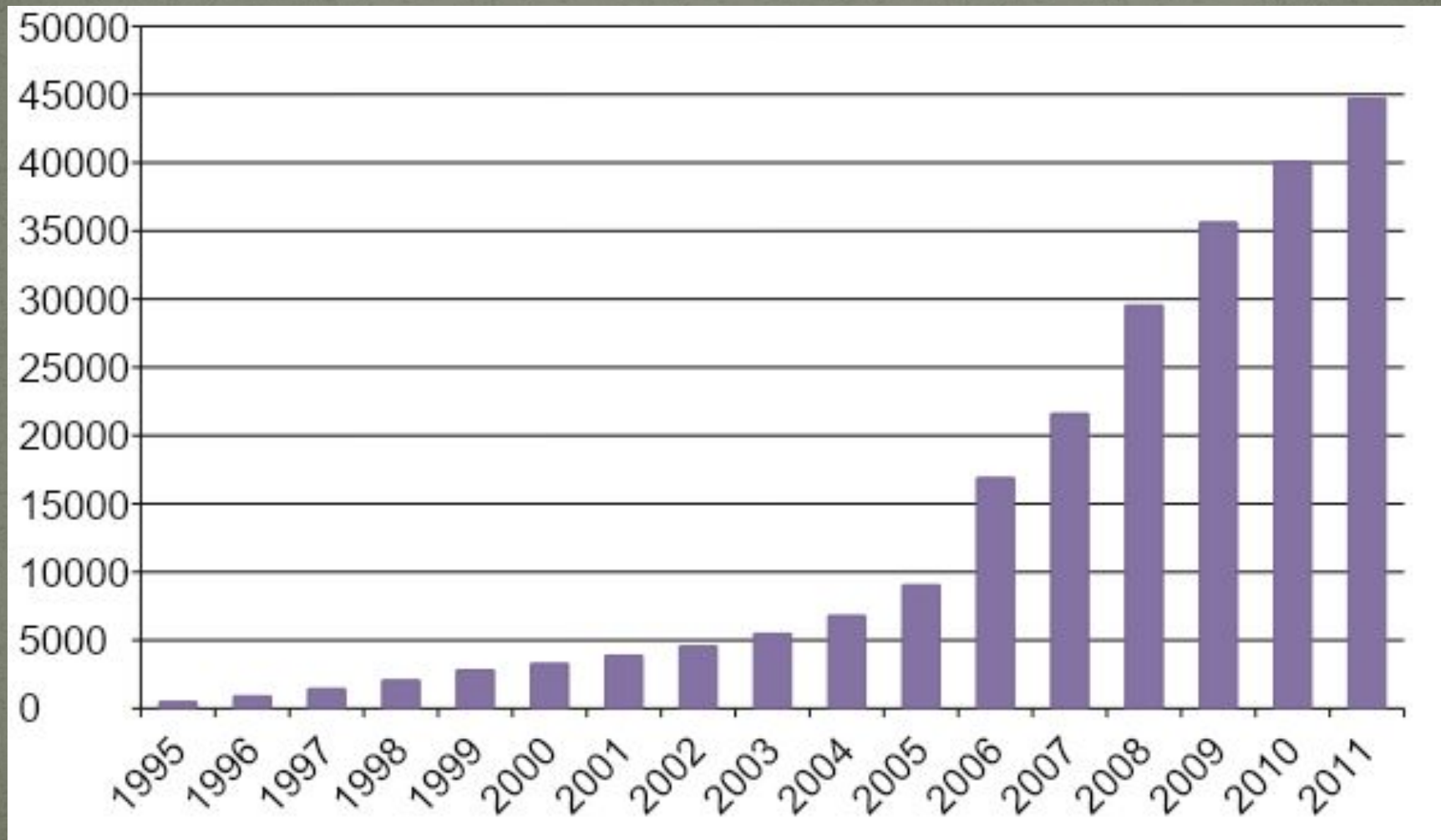
Механізм діяльності ТНК

ТНК здійснюють свою діяльність, ґрунтуючись на кількох важливих принципах:

1. Здійснення прямих іноземних інвестицій з метою створення виробничих потужностей за кордоном.

«...прямі іноземні інвестиції ТНК відіграють зараз найважливішу роль у сполученні багатьох національних економік і створенні інтегрованої інтернаціональної виробничої системи – ядра глобальної світової економіки»

ПІ в Україну, млн дол. США

	Обсяги прямих інвестицій на 01.01.2011 (млн дол. США)	У % до підсумку
Усього	44708	100
у тому числі		
Кіпр	9914,6	22,2
Німеччина	7076,9	15,8
Нідерланди	4707,8	10,5
Російська Федерація	3402,8	7,6
Австрія	2658,2	5,9
Франція	2367,1	5,3
Сполучене Королівство	2298,8	5,1
Швеція	1729,9	3,9
Віргінські Острови, Британські	1460,8	3,3
Сполучені Штати Америки	1192,4	2,7
Італія	982,4	2,2
Польща	935,8	2,1
Швейцарія	859,4	1,9
Інші країни	5121,1	11,5

2. Використання різних форм міжнародного поділу праці (предметна, подетальна, технологічна спеціалізація), яка дозволяє розміщувати різні ланки виробничого процесу у різних країнах світу.

«...на них працюють близько 150 млн осіб, тобто кожний дванадцятий, зайнятий у світі (крім сільського господарства)»

3. Розробка, передача та використання передової технології у рамках замкненої корпоративної структури, що дозволяє максимально ефективно використовувати витрати на дослідження і розробки.

«...на підприємствах ТНК щорічно виробляється продукції на суму, що перевищує 10 трлн дол.»

«...500 найпотужніших ТНК реалізують 80 % усієї виробленої продукції електроніки і хімії, 95 % фармацевтики, 76 % продукції машинобудування»

Таблица 2. Концентрация инвестиций в инновации ТНК, %

Размеренность концентрации	Процент от общего объема финансирования инноваций	Примечание
5 стран из 38-ми, которые имеют значительную часть в финансировании инноваций	82.1	США, Япония, Германия, Франция, Великобритания
5 секторов с наибольшим финансированием инноваций	69.5	Компьютеры, фармацевтика, автомобили, электроника, программное обеспечение
100 компаний с наибольшей частью финансирования инноваций	61.4	Америка – 41 (США – 39); Европа – 36 (Великобритания + Германия + Франция – 20); Юго-Восточная Азия – 23 (Япония – 20)

4. Внутрішньо корпоративна торгівля, яка здійснюється між окремими підрозділами ТНК із застосуванням трансфертних цін. Трансфертні ціни встановлюються ТНК на рівні, що істотно відрізняється від ринкових цін, тобто є значно більшим або меншим за ціни на ті самі товари на світовому ринку.

«...70 % операцій світової торгівлі, з них 40 % – усередині ТНК, які відбуваються не за ринковими цінами, а за так званими трансфертними, що формуються не під тиском ринку, а з огляду довгострокової політики материнської компанії»»

5. Глобальний підхід до управління — оптимізація діяльності корпорації у цілому, а не окремих її складових. Цей принцип означає необхідність субсидувати розвиток окремих підрозділів з метою досягнення максимального прибутку у довгостроковому періоді.

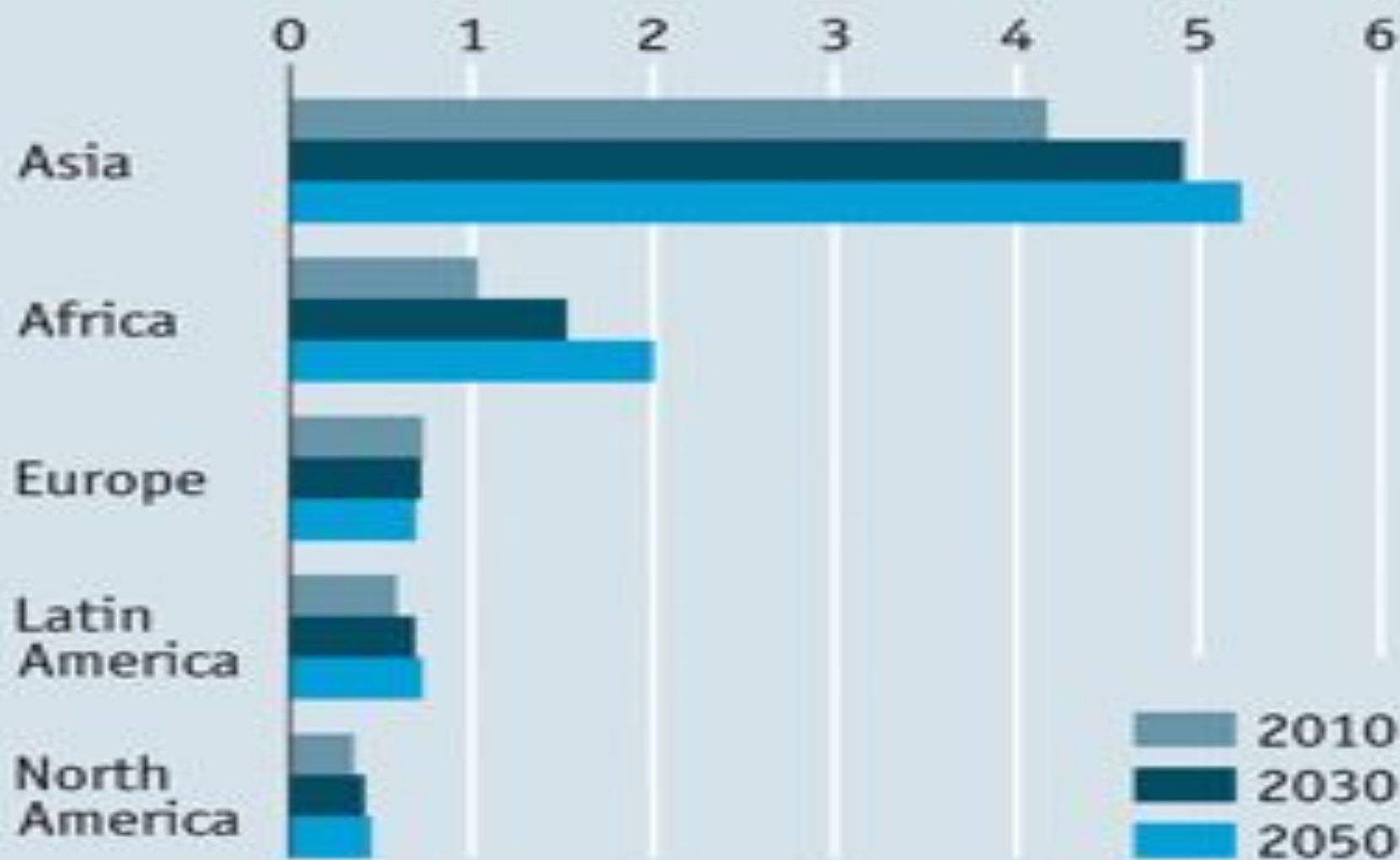

Таблица 2. Характеристика некоторых крупнейших ТНК мира (по данным 2009 г)

Компания	Рыночная капитализация на 30.06.2009г. (млн. долл.)	Страна	Отрасль
Petrochina Co Ltd-H	366 662	Китай	Энергетика
Exxon Mobil Corp	341 141	США	Энергетика
Microsoft Corp	211 546	США	Технологии
Procter & Gamble	148 941	США	Потребительский сектор
Nestle Sa-Reg	144 446	Швейцария	Потребительский сектор
Toyota Motor Corp	131 376	Япония	Потребительский сектор
General Electric Co	124 110	США	Промышленность
Gazprom OAO	118 614	Россия	Энергетика
Coca-Cola Co/The	111 097	США	Потребительский сектор
Volkswagen Ag	107 290	Германия	Потребительский сектор
Samsung Electronics	68 536	Южная Корея	Технологии
Mcdonald's Corp	63 425	США	Потребительский сектор
Siemens Ag-Reg	63 246	Германия	Промышленность
Canon Inc	43 757	Япония	Технологии
Danone	31 979	Франция	Потребительский сектор
Ericsson Lm-B Shs	31 890	Швеция	Коммуникации
Boeing Co	30 863	США	Промышленность
Sony Corp	26 334	Япония	Потребительский сектор
Yahoo! Inc	21 844	США	Коммуникации
Mastercard Inc-Class A	21 644	США	Потребительский сектор

Count your consumers

Population forecasts, bn

Source: United Nations Population Division

**The World's 100 Largest
Corporations
(*Fortune magazine, July
2008*)**

1990

2008

Rank	Company	Revenues (\$ millions)	Profits (\$ millions)	Rank	Company	Revenues (\$ millions)	Profits (\$ millions)
1	General Motors	126,974.30	4,224.30	1	Wal-Mart Stores	378,799	12,731
2	Ford Motor	96,932.60	3,835.00	2	Exxon Mobil	372,824	40,610
3	Exxon Mobil	86,656.00	3,510.00	3	Royal Dutch Shell	355,782	31,331
4	Intl. Business Machines	63,438.00	3,758.00	4	BP	291,438	20,845
5	General Electric	55,264.00	3,939.00	5	Toyota Motor	230,201	15,042
6	Mobil	50,976.00	1,809.00	6	Chevron	210,783	18,688
7	Altria Group	39,069.00	2,946.00	7	ING Group	201,516	12,649
8	Chrysler	36,156.00	359	8	Total	187,280	18,042
9	DuPont	35,209.00	2,480.00	9	General Motors	182,347	-38,732
10	Texaco	32,416.00	2,413.00	10	ConocoPhillips	178,558	11,891
11	ChevronTexaco	29,443.00	251	11	Daimler	177,167	5,446
12	Amoco	24,214.00	1,610.00	12	General Electric	176,656	22,208
13	Shell Oil	21,703.00	1,405.00	13	Ford Motor	172,468	-2,723
14	Procter & Gamble	21,689.00	1,206.00	14	Fortis	164,877	5,467
15	Boeing	20,276.00	973	15	AXA	162,762	7,755
16	Occidental Petroleum	20,068.00	285	16	Sinopec	159,260	4,166
17	United Technologies	19,765.50	702.1	17	Citigroup	159,229	3,617
18	Eastman Kodak	18,546.00	529	18	Volkswagen	149,054	5,639
19	Marathon Oil	17,755.00	965	19	Dexia Group	147,648	3,467
20	Dow Chemical	17,730.00	2,487.00	20	HSBC Holdings	146,500	19,133
21	Xerox	17,635.00	704	21	BNP Paribas	140,726	10,706
22	Atlantic Richfield	15,905.00	1,953.00	22	Allianz	140,618	10,904
23	PepsiCo	15,419.60	901.4	23	Crédit Agricole	138,155	8,172
24	Nabisco Group Holdings	15,224.00	-1,149.00	24	State Grid	132,885	4,423
25	McDonnell Douglas	14,995.00	219	25	China National Petroleum	129,798	14,925
26	Tenneco Automotive	14,439.00	584	26	Deutsche Bank	122,644	8,861
27	Digital Equipment	12,866.00	1,072.60	27	ENI	120,565	13,703
28	CBS	12,844.00	922	28	Bank of America Corp.	119,190	14,982
29	Rockwell Automation	12,633.10	734.9	29	AT&T	118,928	11,951
30	ConocoPhillips	12,492.00	219	30	Berkshire Hathaway	118,245	13,213

Антиглобалісти

Основними противниками як ТНК, так і глобалізації в цілому, є антиглобалісти. Основний привід для протестів, це те, що на їхню думку, ТНК монополізують національний ринок і знищують державний суверенітет. Дії ТНК за захоплення ринку називають економічною війною проти громадян. У багатьох країнах діють закони, що обмежують дії як великих національних виробників, так і ТНК (Антимонопольне регулювання).

Критиками ТНК є екологічні організації (Greenpeace). Можливості по створенню величезних виробничих потужностей у ТНК настільки великі, що величезні виробництва можуть загрожувати місцевій екології (Mexican Gulf). У кінцевому підсумку витрати на підтримку місцевій екології можуть виявитися занадто великі, що може виявитися несприятливим для даного регіону. Саме з цього багато виробництв стали переносити в країни третього світу.

DAS NEUE SCHWARZBUCH MARKENFIRMEN

KLAUS WERNER / HANS WEISS

КЛАУС ВЕРНЕР / ГАНС ВАЙС

ЧЕРНАЯ КНИГА КОРПОРАЦИЙ

Транснациональные корпорации говорят, что создают рабочие места, двигают вперед экономическое развитие и повышают уровень жизни в странах, где они работают.

Не верьте.

На каждое созданное ими рабочее место приходится несколько ими же разрушенных.

Они тратят миллионы на свой пиар, но жалеют лишний цент рабочим. Реализуя свой товар на мировом рынке, корпорации заинтересованы, чтобы зарплата в странах, где они разворачивают производство, оставалась предельно низкой. Государство, экономика которого находится под контролем корпораций, никогда не победит бедности.

Про роль транснаціональних компаній у міжнародній політиці також висловлюються і європейські парламентарії. Так, Піно Арлаккі (Pino Arlacchi) вказує, що транснаціональні компанії, забирають собі більше 70% американських фондів, призначених на потреби розвитку, адресованих Афганістану*

* - Сергей Старцев. РФ и ЕС должны «перекрыть кран» афганским наркотикам, заявляет эксперт. РИА Новости (7 июня 2010).

60,000 jobs lost in a single day

Layoffs cut deep into ec

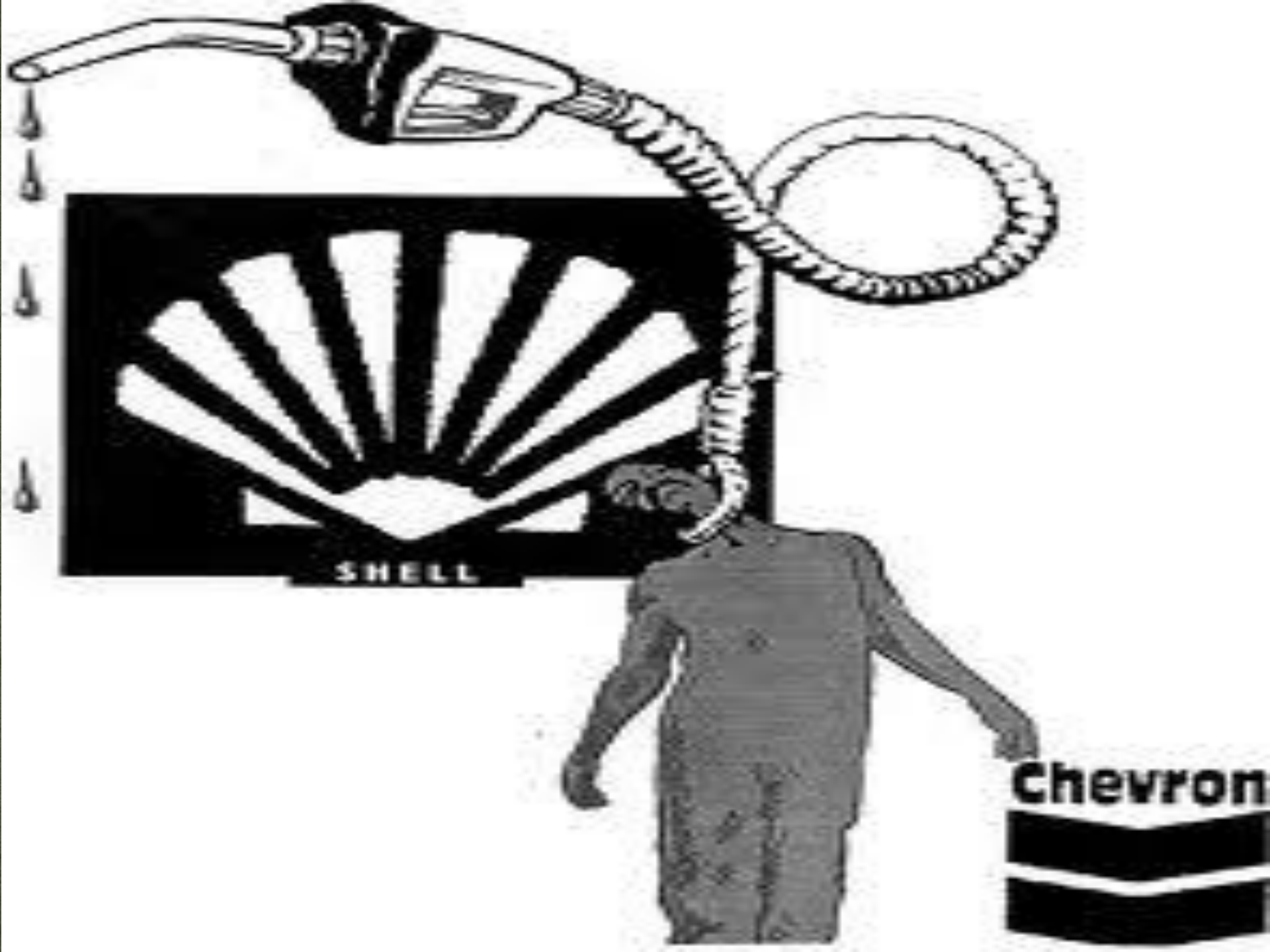
ens of thousands of workers lose their jobs at major companies
recession grips manufacturing, retail, information technology

Abundant pink slips

Jobs cut in January	Portion of jobs at company
100	100.0%
80	80.0%

MULTINATIONAL CORPORATIONS
GENOCIDE OF THE STARVING NATIONS